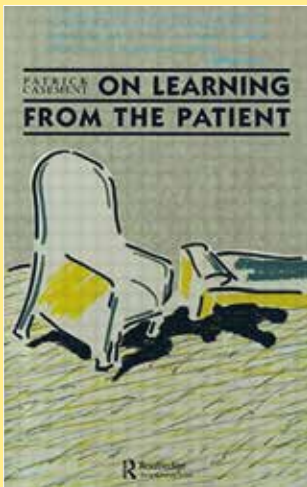


Klassiker-stafet

Psykologer fortæller om en bog,
der gjorde en forskel for deres virke.

Inviteret med ind i den psykoanalytiske proces

Lyt til patienten
af Patrick Casement
1985



Af Claus Haugaard Jacobsen,
cand.psych.aut., ph.d., specialist
og supervisor i psykotering. Tidligere
professor i klinisk psykologi og leder
af universitetsklinikken.

Det var i 1989 på psykologistudiet i Aarhus, at jeg første gang læste Patrick Casements *Lyt til patienten*. Jeg var heldig at deltage i et program, der dengang fandtes på AU, nemlig Center for Samtaleterapi. Bogen indgik i pensum, og jeg læste den lige før, at jeg skulle se mine første klienter i psykotering. Der befinder man sig i en situation, hvor man er meget usikker på sin faglige rolle og tilsvarende meget optaget af at finde ud af, hvad man skal gøre som terapeut.

Før mødet med *Lyt til patienten* havde jeg læst mange bøger om psykotering. Ofte var de meget begrebsorienterede. Et eksempel er Sandler, Dare og Holders glimrende bog *Patienten og Analytikeren*, som på udmærket vis redegør for psykoanalysens centrale kliniske begreber. Det er godt at være begrebslig skarp, men dette alene er ikke specielt nyttigt, når man sidder over for en klient og skal finde ud af, hvad man nu skal sige eller gøre. Andre bøger var i vid udstrækning

baseret på kasuistikker (cases), som nok var klinisk relevante, men ofte trak de store linjer i terapiforløb.

Casements *Lyt til patienten* inviterer læseren med ind i den psykoanalytiske proces, hvor man får lov at følge terapeutens teoretiske og praktiske overvejelser. Det fandt jeg særdeles inspirerende. Det gav liv til de teoretiske begreber.

Bogen gennemgår en række korte vignetter og ikke mindst flere lange kasuistikker tekstnært, hvor man følger processen sætning for sætning. Casement beskriver, hvordan han forstår klientens udsagn og gør sig en række overvejelser omkring, hvad han vil sige og hvorfor. Man følger altså hans refleksioner – han kalder det sin ”indre supervision” – og dernæst, hvad han ender med at sige. Så følger klientens respons på interventionen, og Casements forsøg på at forstå denne. Ofte indser Casement, at hans intervention var forkert timet eller blev givet på et forkert niveau, hvilket fører til nye refleksioner over, hvad der ville være det rigtige at sige – måske fulgt op med et forsøg på at reparere et evt. alliancebrud. Det var for mig, der stod over for min debut som terapeut, befriende at læse om Casements mange fejl, og hvordan han håndterede dem. Det var også lærerigt at studere hans terapeutiske lytning og holdning. For mig er lytning, holdning og det kontinuerlige arbejde med at forstå klienten langt vigtigere end at anvende en given teknik. At finde en passende balance mellem at være i tvivl, åben og derfor reflektere, og så alligevel nå frem til at gøre noget.

Bogen lærte mig meget om, hvor indholdsrig og mættet med betydninger hver sætning eller ord kan være. At have respekt for kompleksiteten i den menneskelige og terapeutiske kommunikation, hvor det meste er determineret og ofte kan ses som kommentarer til den aktuelle

situation eller relation. Det, vi siger, og måden vi gør det på, er langt mindre tilfældigt eller overfladisk, end vi måske umiddelbart tror. Der er mange lag i dybden. Casement var på det tidspunkt, han skrev bogen, bl.a. optaget af Robert Langs teori om klientens kommunikation gennem "encoded narratives", som det er op til terapeuten at opfange og italesætte.

Jeg lærte også meget af Casements relationelle tilgang – man kan ikke forstå klienten uden at medtænke sig selv. Det er måske en banal teoretisk pointe, men her bliver den foldet ud, og bogen viser, hvordan man fra dette perspektiv kan arbejde med overføring og modoverføring.

Man kan ikke lære psykoterapi ved at læse bøger. Man må praktisere og modtage masser af supervision – men *Lyt til patienten* er for mig at se den bog, som kommer tættest på. Den har dannet grundlaget for ikke blot mit arbejde som psykoterapeut i nu ca. 30 år, men også for mit mangeårige virke som supervisor og lærer for mange studerende, yngre kollegaer og ved specialistuddannelser. Jeg er langt mere optaget af relation, tænkning og et forsøg på at forstå klienten end af at beherske eller anvende teknikker, sætninger, tricks eller lignende. Jeg tilstræber, at mine supervisander først og fremmest bliver i stand til at se sig selv og deres bidrag til relationerne til deres klienter og af at understøtte deres evne til at forstå. At forstå noget giver et godt udgangspunkt for at ændre det. På den anden side forstår man sommetider først noget efter at have udført en lidt "skæv" intervention. Mange supervisander er gode til at fortælle om deres klienter, og måske også, hvad de selv siger. Men ofte halter det mere, når det kommer til klienternes respons på den terapeutiske intervention, hvilket er et godt sted at lære noget. Hele tiden at holde fokus på den løbende feedback som en rettesnor for,

om man er på rette vej. Det er lidt som at være en flagermus. Vi bevæger os rundt, mens vi navigerer via ekkolod.

Casements åbne, til tider måske ydmyge, tvivlrådige, ikke-vidende holdning, har også været af betydning. Vi tror, vi ved eller forstår. Det gør vi sommetider også og andre tider ikke. Arbejdet med dynamisk psykoterapi befinder sig ofte i spændingsfeltet mellem på den ene side at være åben, ikke vidende og villig til at lade sig korrigere – at vide, at man måske tager fejl eller i hvert fald ikke har forstået kompleksiteten. Og på den anden side somme tider at holde fast i en opfattelse, selvom klienten måske endnu ikke er nået dertil – men da helst godt underbygget af observationer – fx at den samme figur er set gentaget mange gange, og den understøttes af ens mavefølelse (modoverføring). God psykoterapi må, som alt andet klinisk arbejde – ganske lig forskningsprocessen, være funderet på data. Jeg ved godt, at det alt sammen er banale 1. semester-pointer, men forsøger man at holde fast i det i praksis, er man godt på vej. Selvom jeg i dag arbejder langt mindre stringent psykoanalytisk – jeg er nok blevet noget mere pragmatisk og integrativ med årene – så holder jeg fast i denne grundholdning, som jeg første gang rigtig forstod efter at have læst *Lyt til patienten*. ●